

Handläggare
Ann-Sofie Hobro**Till**
Stadsbyggnadsnämnden

Stockholms byggnadsordning

Förslag till beslut

Stadsbyggnadskontoret föreslår stadsbyggnadsnämnden besluta följande.

1. Godkänna förslag till Stockholms byggnadsordning.
2. Överlämna förslaget till kommunfullmäktige för fastställande.
3. Förklara beslutet omedelbart justerat.

Anette Scheibe Lorentzi

Sammanfattning

Stockholm befinner sig i en av historiens mest expansiva tillväxtperioder. Den omfattande stadsutveckling som Stockholm befinner sig i kommer innebära att staden förändras. Det gäller både gestaltningen av landskapet och bebyggelsen. Stadsutvecklingen som nu sker skapar möjligheter att förbättra och utveckla stadens alla delar. Samtidigt ska Stockholms karaktär och kulturvärden beaktas och kännas igen för framtiden.

Tillsammans med Stockholms översiktsplan, riksintressebilagan och kommande arkitekturpolicy ingår byggnadsordningen som en del i en övergripande strategi för stadens utveckling, planering och gestaltning. Tjänsteutlåtandet beskriver arbetet med att ta fram Stockholms byggnadsordning, dess roll och innehåll.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till Stockholms byggnadsordning och att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för fastställande.

Bilaga 1: Stockholms byggnadsordning

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Utlåtande

Bakgrund

Stockholm befinner sig i en av historiens kraftigaste tillväxtperioder. År 2040 beräknas nära 1,3 miljoner människor bo inom Stockholms stad. Det innebär en ökning om cirka 300 000 människor på tjugo år. Den omfattande stadsutveckling som Stockholm befinner sig i kommer att innebära att staden förändras. Det gäller både gestaltningen av landskapet och bebyggelsen. På så vis har staden alltid utvecklats genom historien, vilket också kännetecknar en vital stad. Stockholms karaktär ska samtidigt kännas igen för framtiden. Byggnaderna ska därför ta sin utgångspunkt i kunskap om Stockholms kulturvärden, dess stadslandskap och dess olika stadsbyggnadskaraktärer. Förståelse och kunskap om befintliga kvaliteter, samtida behov och framtidens utmaningar är en förutsättning för ett hållbart stadsbyggande, där vår tids arkitektur och gestaltning bidrar till att skapa hållbara värden med människan i centrum.

Tillsammans med Stockholms översiktsplan, riksintressebilagan och kommande arkitekturpolicy ingår byggnadsordningen som en del i en övergripande strategi för stadens utveckling, planering och gestaltning. Arkitekturpolicy som stadsbyggnadskontoret i budget 2019 fått i uppdrag att ta fram kommer ytterligare förstärka arkitekturens betydelse för stadens fortsatta utveckling. Det är ett omfattande arbete som sker parallellt med framtagandet av byggnadsordningen.

Uppdraget

Stadsbyggnadsnämnden fick år 2018 i uppdrag att fastställa en ny byggnadsordning. Stadsbyggnadskontoret har tagit fram ett förslag med utgångspunkt från den byggnadsordning som var en del av Stockholms översiktsplan 1999. Den byggnadsordningen gällde fram till att Stockholms översiktsplan Promenadstaden antogs 2010. I kommunfullmäktiges budget 2019 anges att arbetet med att uppdatera byggnadsordningen ska färdigställas.

Byggnadsordningens roll

Stockholms byggnadsordning är ett kunskapsunderlag om hur staden vuxit fram, stadslandskapets förutsättningar, stadsdelars karaktärer och vägledningar som stöd för stadens fortsatta utveckling. Byggnadsordningen ger också stöd och vägledning i tillämpningen av plan- och bygglagen (PBL). Allmänna och enskilda intressen ska vägas mot varandra och en mängd olika utvecklingsperspektiv ska beaktas. Genom att ge kunskap, stöd och vägledning bidrar Stockholms byggnadsordning till goda förutsättningar och ökad förståelse för en långsiktigt hållbar fysisk

planering.

I Översiktsplan för Stockholms stad anges att byggnadsordningen ska bidra till att fördjupa kunskapen i två av dess avsnitt: Arkitektur och gestaltning och Kulturmiljö i en växande stad. I översiktsplanen framhålls att kunskap om stadens stadsbyggnadskaraktärer och stadslandskap ska vara en utgångspunkt vid förändring, förnyelse och förtätning. Ett medvetet förhållningssätt till befintliga kvaliteter är en förutsättning vid såväl mindre tillägg som vid större utvecklingsområden.

Stockholms byggnadsordning riktar sig till olika aktörer inom planering och byggande i Stockholm. Byggnadsordningen kan också användas som källa till kunskap, bidra till förståelse och ge inspiration för en intresserad allmänhet och även användas i utbildningssammanhang.

Byggnadsordningens innehåll och form

Dokumentet inleds med ett anslag i fem punkter till förhållningssätt för stadens utveckling. Därefter följer en kunskapsdel med vägledningar om Stockholm som helhet och lokalt. När staden växer är det viktigt att det görs med omsorg och med helhetssyn. Tidiga bedömningar i ett projekt ska göras utifrån ett områdes förutsättningar och karaktär. Avslutningsvis finns därför ett processverktyg att använda för att formulera ett projekts arkitektoniska idé. Verktöget utgår ifrån de inledande punkterna och tar sedan stöd i kunskapsdelen.

Byggnadsordningen innehåller fem delar med tillhörande illustrationer, kartor och bildmaterial:

1. Inledning (anslag och introduktion)
2. Staden växer fram (en historisk tillbakablick)
3. Stockholms stadslandskap (naturen och det byggda beskrivs)
4. Stockholms stadsbyggnadskaraktärer (lokala karaktärer beskrivs)
5. Verktøy för stadens gestaltning (verktøy för arkitektonisk idé)

De fem delarna är tänkta att komplettera varandra. Stockholms stadslandskap och Stockholms stadsbyggnadskaraktärer innehåller vägledningar för planering och bygglov. Vägledningarna är beskrivande med ett förslag till förhållningssätt till den bebyggelsekaraktär som beskrivs.

I ”Inledningen” presenteras fem utgångspunkter att ta stöd i när Stockholm utvecklas. Här beskrivs även byggnadsordningens funktion och hur den förhåller sig till andra styrdokument. ”Staden växer fram” ger en kort historisk beskrivning av skeden som drivit stadsutvecklingen i Stockholm.

”Stockholms stadslandskap” beskriver staden i stora penseldrag, den gestaltade helheten och kombinationen av natur och bebyggelse. Varje avsnitt avslutas med vägledningar.

”Stockholms stadsbyggnadskaraktärer” beskriver Stockholms mosaik. Varje stadsbyggnadskaraktär har sitt typiska planmönster, sin arkitektur och sina karaktärsdrag, ofta specifika för en viss tidsperiod. Varje avsnitt avslutas med vägledningar.

”Verktyg för stadens gestaltning” är ett stöd för att formulera projektets innehåll och verkan för att skapa ökad förståelse, samsyn och gemensam målbild. Detta kopplar ihop dokumentets innehåll med de inledande fem utgångspunkterna.

Byggnadsordningen är tänkt att tryckas i bokformat. Formatet ska anpassas så att det även lämpar sig för skärm och utskrift.

Process

Arbetet med att ta fram byggnadsordningen har genomförts under ledning av stadsarkitekten tillsammans med sakkunniga från kontoret. Stadsbyggnadskontorets ledning har utgjort styrgrupp för arbetet. En bred dialog om innehållet har löpande förts med sakkunniga referenspersoner både inom och utanför stadens organisation.

Kontorsremiss

Under hösten 2019 sändes en bred kontorsremiss till:

Exploateringskontoret
Fastighetskontoret
Idrottsförvaltningen
Kulturförvaltningen
Kyrkogårdsförvaltningen
Miljöförvaltningen
Stadsledningskontoret
Trafikkontoret
Fastighetsägarna Stockholm
Länsstyrelsen Stockholm
Samfundet S:t Erik
Rådet till skydd för Stockholms skönhet
Stockholms Byggmästareföreningen
Stockholm stadshus AB
Stockholm Business Region AB
Stockholms Arkitektförening.

Sammantaget var remissvaren positiva till byggnadsordningen som ett bra, användbart och välformulerat kunskapsunderlag.

Remissvaren visade på att byggnadsordningens syfte och tänkt användning bör förtydligas, även förtydligande kring hur byggnadsordningen förhåller sig till stadens övriga planerings-

underlag och styrdokument, framförallt till gällande översiktsplan och till den arkitekturpolicy som är under framtagande.

Exploateringskontoret, Rådet till skydd för Stockholms skönhet och Stockholms stadshus AB framförde att byggnadsordningens innehåll pekar på utmaningar vid avvägningar mellan vissa av stadens mål, till exempel kulturmiljövärden och översiktsplanens intentioner om Stockholms utveckling och starka förändringstakt.. Kontoret bedömer att dessa frågeställningar sammantaget är väl belysta i stadens olika planeringsunderlag och att avvägningarna löpande sker i planeringsprocessernas olika skeden.

För att tillvarata de synpunkter som inkommit har byggnadsordningen bearbetats för att ge ökat stöd som kunskapsunderlag för avvägningar mellan olika intressen. Bland annat kring stadens möjligheter till utveckling med hänsyn till stadens karaktär och kulturvärden I den version som nu föreslås godkännas har byggnadsordningens status och roll också förtydligats i inledningen. En kortfattad läsanvisning har även inarbetats i dokumentet. Utifrån önskemål i flera av remissvaren har byggnadsordningen också kompletterats med stadsbyggnadskaraktären verksamhetsområden.

Fortsatt process

Byggnadsordningen kommer efter antagande att implementeras inom stadens organisation och bland byggbranschens verkamma aktörer. Byggnadsordningen kommer också att publiceras på stadens hemsida.

Ställningstagande

Stockholm befinner sig i en av historiens mest expansiva perioder. Staden planerar för att växa med 140 000 bostäder mellan 2010 och 2030. Till detta kommer arbetsplatser, skolor, förskolor, idrottsanläggningar, kultur, offentliga rum och service. Stockholm är i ständig utveckling, så har det alltid varit och det kännetecknar också en vital levande stad. När staden växer är det viktigt att växa med en helhetssyn och omsorg kring stadens gestaltning. Förändringar, förnyelse och kompletteringar ska göras utifrån kunskap om stadens historia och olika stadsbyggnadskaraktärer. I en sammanvägd bedömning ska ny byggnation ta stöd i platsens förutsättningar och gestaltas utifrån en helhetssyn där stadens alla skalor samspelar.

Byggnadsordningens innehåll stämmer väl överens med stadsbyggnadsnämndens budgetmål och översiktsplanens intentioner. Genom att vara ett kunskapsunderlag som ger stöd och vägledning i planering och byggande bidrar Stockholms

byggnadsordning till goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar fysisk planering. Den bidrar också till en effektivare process genom ökad förståelse och samsyn mellan stadsbyggandets olika aktörer.

Förslag till beslut

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till Stockholms byggnadsordning, att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för fastställande och förklarar beslutet omedelbart justerat.

SLUT